ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XX — Број 343
Субота, 26 јул 1958

ФЛАШ ГОРДОН

ВИДИМ ШТА МИСЛИТЕ! НАРОД ЗАИСТА ИЗГЛЕДА ЗАДОВОЉАН! АКО СЕ НЕШТО ЗАИСТА КУВА, ОНДА ТО НИСУ ОВИ ЉУДИ!

НАДАМ СЕ ДА СЕ ВИЛИЈЕВО ПРЕДОСЕЋАЊЕ НЕЋЕ ИСПУНИТИ!

ШТА ЈЕ ОВО? ЛОВ НА БИСЕРЕ?

НЕ! ПОКУШАВАМО ДА СТАБИЛИЗУЈЕМО ТРГОВИНУ, ДА УВЕДЕМО НОВАЦ... И ДЕЦА-ЦИ ВАДЕ ОВО РЕТКО КАМЕЊЕ КОЈЕ УПОТРЕБЉАВАМО УМЕСТО НОВЦА!

ЏОНЕ! ГОС'Н ЏОНЕ! УПОМОК! АРМОН...

ПОМОЗИТЕ АРМОНУ! УПОМОК!

НЕ ВИ! ЈА ЋУ ЗАРОНИТИ!

DAN BARRY 8-11

ЕНО ГА... КАО ДА ЈЕ ПРИЛЕПЉЕН ЗА СТЕНУ... КАО ДА НЕ МОЖЕ ДА СЕ ОТРГНЕ!

ОХ! НЕШТО ГА ЗАИСТА ДРЖИ... АХ... ЕВО... ОДЛЕПИО САМ ГА...

БРЗО! ИЗВУЦИТЕ ГА!

ПОСЛЕ ДУГИХ, ДУГИХ МИНУТА ВЕШТАЧКОГ ДИСАЊА...

ПОКРЕНУО СЕ... ШТА СЕ ДОГОДИЛО ДОЛЕ, ФЛАШЕ?

НЕ ЗНАМ... НИ ЈЕ МИ ЈАСНО!

DAN BARRY 8-12

У овом броју:

- ВРЕМЕ У НАШИМ КРАЈЕВИМА
- РАТНИ ПОКЛИЧИ
- ЧУДНИ ИЗУМИ
- СТРИПОВИ:

Баш челик, Паја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, 7 патуљака и зла вештица, Пламена стрела, Вучко и прича у сликама Од Икара до ракете.

Л.Т. 24/58

Коњске трке у прошлости

Стари Јевреји су били љубитељи коњских трка. Соломон је организовао прва такмичења ове врсте и присуствовао тркама у којима је учествовало по више десетина такмичара. Још неколико столећа пре наше ере и у античке Олимписке игре уведене су трке у којима су учествовали такмичари на колицима са коњском запрегом или само јахачи на коњима.

У римским циркусима је одржавано пет врста коњичких такмичења. Једна је била врло слична данашњим тркама само што коњаници нису имали ни седла ни узенгије. Ове „сложене" направе уведене су тек после више столећа из Азије. У циркусима су одржаване и трке са запрегом и „каваткаде" или „севијарале" од којих су постале наше препонске трке и разне врсте стипл-чеза.

Римљани су имали џокеје као и коњске тренере зване „агитатори" који су много плаћани. Постојао је и џокеј клуб чији је претседник имао на хиподрому-циркусу трибину постављену баш прекопута Цезарове трибине. Он је лично организовао све трке. Да би се избегле подвале стартери и судије су били службеници готово највише плаћени у Риму.

У прво време џокејима су биле дозвољене капице само беле, плаве, црвене и зелене боје, а Домицијан је доцније одобрио употребу и златне и пурпурне. Џокеји су у почетку били робови али је њихов углед праћен баснословним приходима, брзо растао. Чувен је био џокеј Еутихус који је на дан једне своје велике победе зарадио две хиљаде сестерција што износи око 60 милиона данашњих француских франака. Угледни Римљани су тек касније почели да јашу и тако постали први џентлмени јахачи.

У Риму су постојале кладионице а грађани који су све своје имање изгубили при опкладама на коњским тркама нису били ретки. Стартовало се као и данас само без старт-машине. Сви коњи би се поре-

ђали иза једног канапа набељеног кредом. У тренутку када је „дезињатор" са врха своје куле давао знак за старт канап се спуштао и коњи полетали у пуном трку.

У Средњем веку коњске трке су се прво појавиле у Француској где је галско становништво нарочито задржало врло живе римске традиције. Стари Французи су били одлични коњаници и радо су организовали трке са препонама или стипл-чез. Одржаване су трке на хиподромима уз бројно учешће публике и високе опкладе. Један стари народни еп из 500 године описује велику трку у којој је врховни управник Бретоњаца обећао за награду најбољем коњанику и победнику трке... своју ћерку. Од 1370 године помињу се коњске трке у Семиру и на Златној Обали а 1289 године почело се са стипл-чез тркама између Париза и Бар сир Сена у дужини од 45 миља. У једној таквој трци када су учествовали краљ Карло VI и његов брат војвода од Турена победио је војвода и добио награду од пет хиљада франака што у данашњем новцу износи око милион и по динара.

За време Револуције коњске трке су у Француској биле забрањене. Поново их је успоставио Наполеон али је забранио клађење које је опет дозвољено тек 1833 године.

Организоване коњске трке у Енглеској дуго нису постојале. Строги Кромвел је био одлучни противник овакве дангубе и 17 септембра 1656 године пред Парламентом је изврнао ругли француске коњичке са станке: „Чуо сам да се неки од вас жале што код нас нема коњских трка, борби петлова и осталог... Све док народ и бог буду сведоци таквих осећања код вас они ће вас презирати. У Француској се такве ствари трпе. Ми смо се задојили духом реформи и сачуваћемо нашу земљу од таквих лудости."

Зато су се трке у Енглеској појавиле тек после Кромвелове смрти. Прве штале су сграђене на теренима Њумаркета и стазе су биле окружене шумом. Коњи су у почетку храњени свежим јајима и појени шпанским вином. Енглези су први изумели правила коњских трка и створили џокеје у савременом смислу (од француске речи „жаке" што значи мали слуга). Ови су били опуномоћеници својих господара и такмичили су се у њихово име и за њихов рачун.

Сви тркачки коњи енглеске расе који се сматрају као најбољи и најбржи тркачи потичу од три претка из Енглеске: Мечема, Херода и Еклипса, ождребљених око половине XVIII столећа. Између потомака ова три пастува дошло је за два столећа до многобројних укрштања која су довела до усавршавања пунокрвних коња у погледу брзине али и до њихове дегенерације. Данашњи тркачки коњи се лако повреде и не користе се у друге сврхе.

220 племена Источне Африке

Причало се да је за време последњег рата један официр отишао свом пуковнику и изјавио, да Африку добро познаје пошто је провео у Кенији неколико година.

— О, врло добро! — узвикнуо је пуковник. — Онда ви говорите афрички.

Неколико недеља доцније официр је био прекомандован у једну јединицу британске армије на граници Западне Африке. Ту се установило да „афрички" језик који је он научио у Кенији — свахили — не може бити ни од какве користи његовој јединици.

Сасвим је погрешно казати да било ко говори „афрички", исто као што се не може рећи да неко зна „европски". Јер, на пространству од 680.000 квадратних миља Британске Источне Африке живе људи који се међусобно разликују толико као, рецимо, Енглези од Индуса, Грка, Пољака или Турака.

Око 20 милиона Африканаца који живе само у Британској Источној Африци образују неких 220 племена. Не разликују се они само по језику, већ и по изгледу, узрасту, боји, религији и начину живота. Нека од ових племена су малобројна — имају само по стотинак душа, док нека и више од милион. Припадници неких су сасвим црни, других светлотамни, неки имају типична црначка лица с пљоснатим широким носем и дебелим уснама, док други донекле личе на Европљане.

Мада су тамо извршене разне промене, племенски систем је остао нетакнут. Мало Африканаца, без обзира колико су школовани, заборави да припада свом племену — баш као што Шкотланђанин увек остаје Шкотланђанин, а Индус заувек Индус. Свако племе има свој језик.

Међу толиким племенима има и таквих која живе потпуно примитивним животом као њихови пра-прадедови. Многи још живе у колибама од блата какве су правили њихови преци. У забаченијим крајевима постоје и племена чија је одећа од животињске коже или чак иду потпуно неодевени.

Али док су нека племена остала по страни од цивилизације друга су је свесрдно прихватила. Међу најмање прогресивне, али свакако најинтересантније, спадају људи племена Масаи који тек од недавно почињу да схватају предности новог начина живота, мада су међу првима дошли у контакт са белим људима.

Нека племена, чије се земље граниче са Масајима, веома се разликују од њих јер су неупоредиво прогресивнија. Чага у Тангањики, например, као и друга племена Кикују, у Кенији, Има и других племена која су видно напредовала: Вакикују, Вачага, Баганда, Тесо, Вањакуса, Јалуо Свахили и Вакамба.

У далеком свету

Ритмички покрети мајке док спрема ручак за породицу успавали су овог малишана на њеним леђима. Кад огладни и пробуди се ручак ће већ бити готов.

Сеоски ковач седи испред свог каменог наковња. Мехови од животињске коже и бушно рачвасто дрво воде ваздух на огњиште. Гвозденим чекићем ковач кује пожеве и мотике. Обе слике су из предела Белгиског Конга, северно од језера Киву, поред вулкана Њамлагира.

Необични »вајар«

Ако сте пажљиво посматрали делове шуме који су изложени олујама, онда сте могли да видите да нису права стабла ни оних дрвета која расту усправно као, например, бор. Још док су млада стабла она се повијају под утицајем сталног струјања ваздуха и тако добијају често разне облике. На слици се виде брезе у Казахстанској области које су се искривиле и добиле ове облике под деловањем ветра, тог необичног „вајара". Бреза је дрво које се често помиње и у књижевности. Има леп изглед. Отпорна је према хладноћи, па се зато може видети и у поларној области. Дрво јој је добро за гориво и за грађу, а младе гране се употребљавају за израду метала.

Опет летећи тањири

Битер, шеф пилота путничких авиона на ваздухопловној линији Бахија—Рио де Жанеиро, поднео је званични извештај у коме каже да је недавно иза његовог авиона летео, а неколико пута га је чак и облетео неки чудни предмет. Путници и остали чланови посаде потврдили су ово. „Тањир" је био изванредно светао и „понашао" се веома чудно: пошто је муњевитом брзином обишао око авиона изненада је престао да се креће и остао непомичан у ваздуху. После неколико минута спустио се далеко испод авиона и изгубио некуд. Чланови посаде неког другог авиона такође су пријавили да су над тим истим подручјем видели један летећи тањир.

КРАТКО

Давно, још у дане када је Марк Твен крстарио по реци Мисисипи, железничка компанија Рок Ајленд одлучила је да сагради мост великог распона између Рок Ајленда у Илиноису и Давенпорта у Ајови. Пшеница и остали производи које су први насељеници успевали да одгаје, доношени су на воловским и коњским колима с високим точковима до Мисисипија, одакле су отпремани бродовима низ и уз реку.

Сопственици бродова, плашећи се озбиљне конкуренције, потражили су судску забрану за изградњу моста. Али после дугог судског спора одлука је пала — да се мост изгради.

Међутим, цео спор се обновио када је један брод ударио о мост. Богати сопственици бродова ангажовали су Цаца Вида, познатога адвоката да их заступа.

Последњег дана суђења сала је била препуна. Цац Вид, у свом завршном говору пред поротом, успео је да публику држи као у неком заносу пуна два часа.

Када је узео реч бранилац тужене стране, железничке компаније Рок Ајленд, публика га је очигледно сажаљевала. Он је говорио само један минут:

— Прво желим да честитам свом супарнику на његовом бриљантном говору. Никад ни сам чуо такав. Али, господо поротници, Цац Вид је оставио неразјашњену главну ствар. Наиме, захтеви оних који путују са Истока на Запад и обратно нису ништа мање оправдани од захтева оних који плове уз и низ реку. Једино је питање о коме треба да одлучите — да ли има веће право онај који путује уз или низ реку од оног који мора да пређе преко реке.

Није требало дуго времена да порота донесе једногласну одлуку у корист тужене стране коју је бранио неугледни адвокат из унутрашњости. Име му је било Абрахам Линколн

Један човек тренира 32 коња

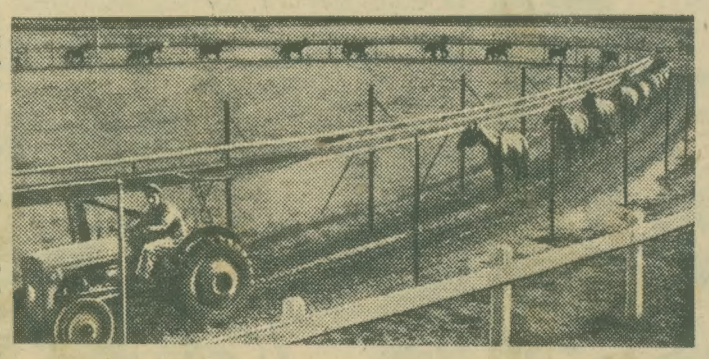

За једног тренера у Холандији био је велики проблем свакодневно вежбање 70 коња — а све је морао сам да обави. Да би олакшао себи он је начинио једну дугачку кружну стазу са шином изнад ње. Коњи су везани за точкове који се крећу шином, а њих вуче трактор. На тај начин он у исто време вежба 32 коња.

НИСУ МАЈМУНИ ЈЕВТИНИ

Варају се они који мисле да се мајмуни могу купити за мале паре. Најјевтиније врсте коштају у Америци по 25 до 50 долара. Гибони се продају од 125 до 175; гривасти павијани од 50 до 350; шимпанзи између 500 и 1.500, а младе гориле достижу фантастичну цену од 3.500 до 5.000 долара.

ВОДЕ
има и на сувом

Бели облак који се диже из судова са загрејаном водом називамо паром. Верујемо да она покреће парне машине.

Стварно, водена пара је невидљива као и сам ваздух, а облак је већ вода, то јест ње не ситне честице. Вероватно нисте знали да у једној соби

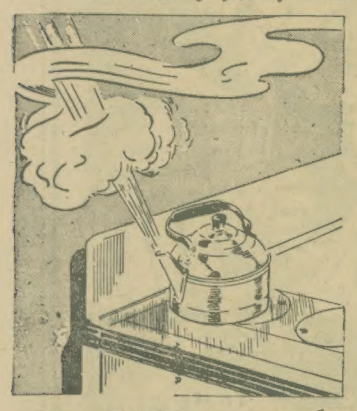

средње величине може да буде и један литар воде, у виду невидљиве паре. А када бисте завирили у парни котао локомотиве, изгледало би да у њему постоји само вода која кључа, али никакви облаци се не би видели.

Данас више

Пре тридесет година најбоље кокошке у свету носиле су највише 200 јаја за годину дана. Данас, захваљујући најновијим научним достигнућима, кокошке те исте врсте могу да снесу преко 300 јаја годишње.

НЕОБИЧНО
чак и за рендгенолога

Када је пре 63 године Вилхелм Рентген, професор на универзитету у Вирцбургу у Баварској, открио Х-зраке, није ни сањао о њиховој дошни-

јој многострукој и корисној употреби.

Један бивши поморац отишао је у стару болницу у Вуду, у САД, и пожалио се на болове у стомаку. Радиолог је открио виљушку коју је овај прогутао још пре пет година.

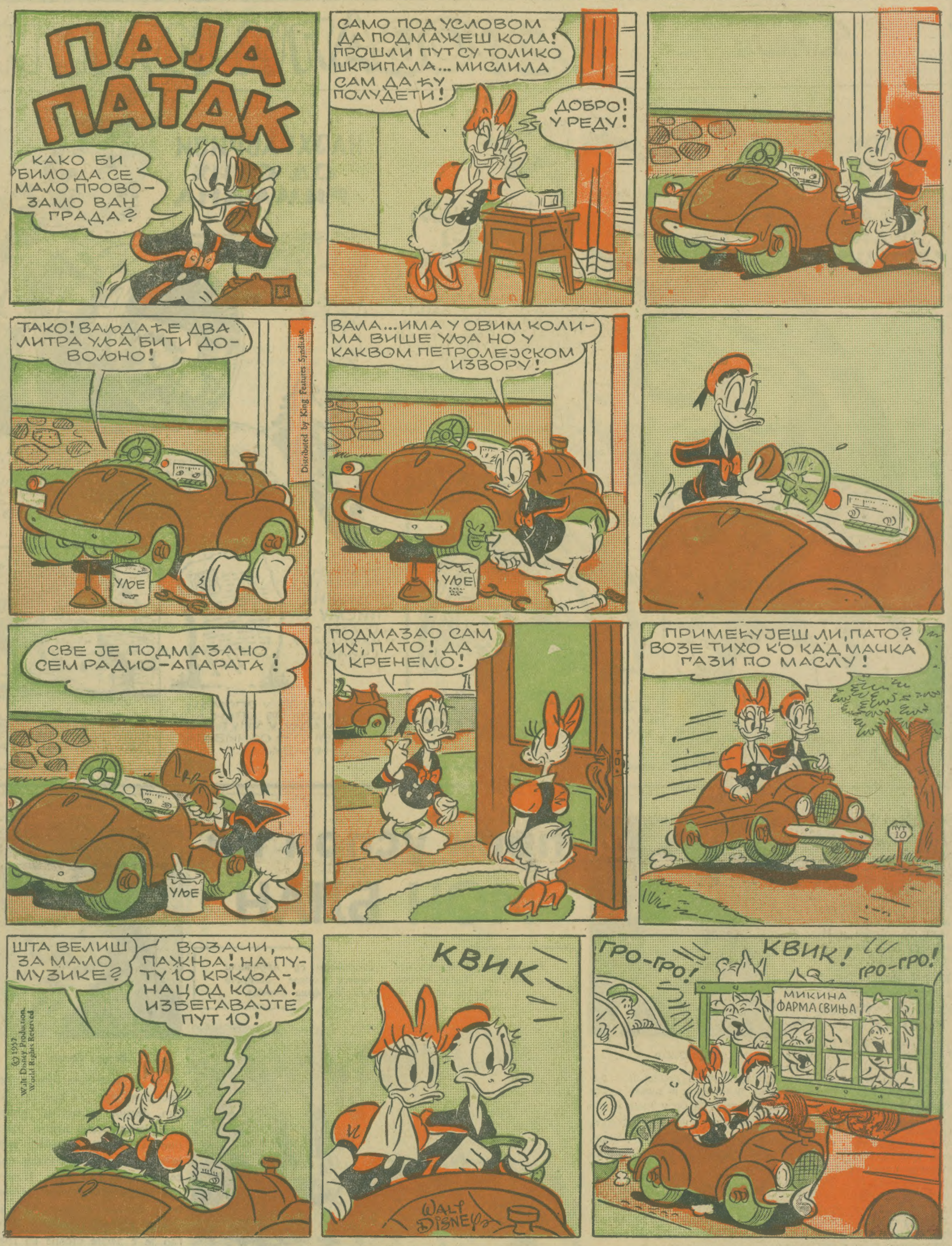

Јапански Робинсон Крусо

Јапан има свога живог Робинсона Крусоа. То је шездесетогодишњи Сакаичиро Мураками, једини становник малог острва Сикуне у јапанском Унутрашњем Мору.

Мураками је раније живео у Хирошими, али је убрзо после повратка из рата одлучио да побегне из пустоши разореног града и настани се на овом ненасељеном острву, четрдесетак километара од обале.

За тринаест година самовања Мураками се снабдео свим животним потребама. Његови вртови и житно поље сада захватају једно јутро. Раније је покушао чак да насади кокоши и гуске, али су пилићи поцркали због недостатка хране, у којој је и он тада оскудевао.

Сада је његов једини друг и пријатељ једна мачка, коју је назвао Фуџи. Њу му је поклонио неки рибар кад се случајно зауставио код острва пре годину дана.

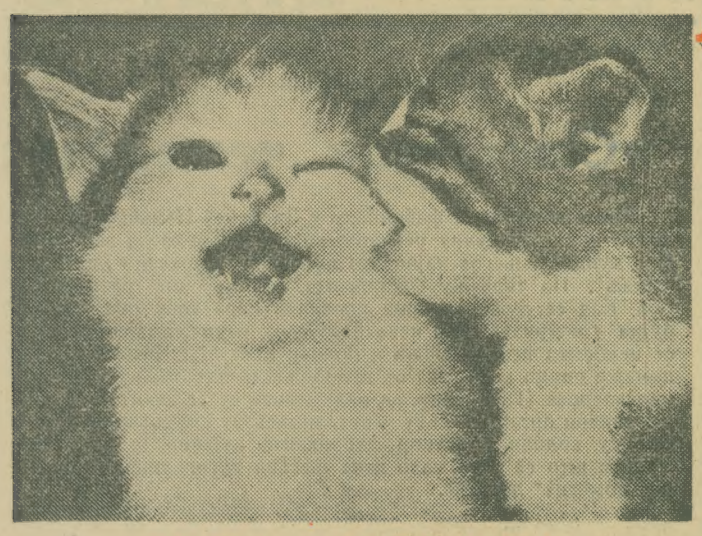

ЛЕПА НАГРАДА

У Њујорку је обављен избор најбољих фотографија које је жири предложио за награду. Трећа награда у износу од 90.000 динара, додељена је Хауарду Росу, из Корнинга, за ову фотографију животиња која је једнодушно проглашена за најбољу на овој изложби.

Кости од пластичне масе за псе

никад краја изумима који готово преко ноћ доводе до богатства. Тако је један чикашки индустријалац почео да производи пластичне кости за псе, које се у реклами називају „псећа радост". И раније је било сличних покушаја, али је тек овај освојио срца свих љубитеља паса у САД, јер кости имају мирис шунке који траје исто толико дуго колико и сама кост.

ХЛЕБ ЗА УДОВИЦЕ

Захваљујући једном завештању од 450 флорина, које је оставила нека удовица из Тур-де—Пелза у Швајцарској, ових удовица из тог места добијају на дар по један бели хлеб. Интересантно је да се овај чудни обичај није гасио чак ни за време тешких ратних година које нису мимоишле ни ову неутралну земљу.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

СЛОН КОЈИ ЈЕ ПОБЕДИО ЈЕДНУ ВОЈСКУ

ГУЛАМ АЛИ

СЛОН У МУСЛИМАНСКОЈ ВОЈСЦИ РЕШИО ЈЕ БИТКУ КОД ТАЛИКОТЕ (ИНДИЈА), 1565 ГОДИНЕ, ТИМЕ ШТО ЈЕ ЗГРАБИО СУРЛОМ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ ЗАПОВЕДНИКА И ДРЖАО ГА У ВАЗДУХУ СВЕ ДОК СЕ ЊЕГОВЕ ТРУПЕ НИСУ ПРЕДАЛЕ.

КАД ЈЕ КАСНИЈЕ СЛОН УГИНУО, У АХМАДНАГАРУ МУ ЈЕ ПОДИГНУТ СПОМЕНИК

© 1956 King Features Syndicate Inc. World rights reserved.

ЈЕДНА **НАСТРЕШНИЦА** У ЛИВЕРПУЛУ (ЕНГЛЕСКА) НАЧИЊЕНА ОД **КОСТИЈУ КИТА** СЛУЖИ ВИШЕ ОД 100 ГОДИНА

НАЈХРАБРИЈИ ОД СВИХ РИМЉАНА

ЗАРОБЉЕНОГ ВОЈСКОВОЂУ **МАРКУСА АТИЛУСА РЕГУЛУСА** ПУСТИЛИ СУ ФЕНИЧАНИ ДА СЕ ВРАТИ У РИМ ДА БИ СЕ ЗАЛОЖИО ЗА СКЛАПАЊЕ МИРА УМЕСТО ТОГА ОН ЈЕ РИМУ САВЕТОВАО ДА НАСТАВИ РАТ, А ЗАТИМ СЕ ДОБРОВОЉНО ВРАТИО У ЗАРОБЉЕНИШТВО ФЕНИЧАНИ СУ ГА УБИЛИ НА ТАЈ НАЧИН ШТО СУ ГА У БУРЕТУ, НАЧИЧКАНОМ ИЗНУТРА ОШТРИМ ШИЉЦИМА, ГУРНУЛИ НИЗ ПЛАНИНСКУ ПАДИНУ

ЈЕДИНИ НА СВЕТУ **СПОМЕНИК ПИСМУ** НАЛАЗИ СЕ У САНТИЈАГУ (ЧИЛЕ)

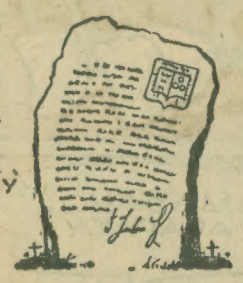

ПОДИГНУТ ЈЕ У СПОМЕН ПИСМА КОЈЕ ЈЕ ШПАНСКОМ КРАЉУ КАРЛУ V УПУТИО ВАЛДИВИО — ОСНИВАЧ ЧИЛЕА

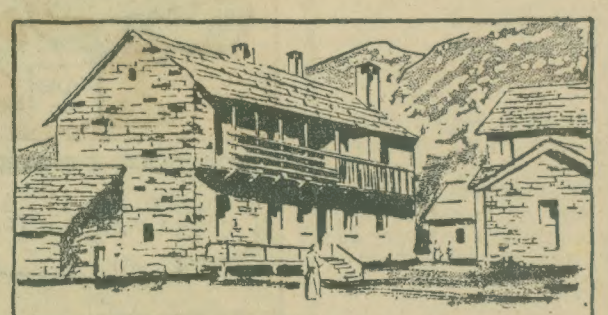

КАМЕНЕ КУЋЕ У ТИЧИНУ (ШВАЈЦАРСКА) ГРАДЕ СЕ БЕЗ МАЛТЕРА А ИПАК ТРАЈУ ВЕКОВИМА

први успон на МОН БЛАН

Исправљање једне неправде. — После готово два столећа енглески историчари су пронашли правог првог освајача највећег врха Европе.

Као Монт Еверест и Мон Блан је столећима сматран за неприступачан врх. Због многобројних несрећних случајева у масиву највише планине Европе становници Шамонија и алпских предела Француске и Италије назвали су Мон Блан — „планина људождер".

Али, радозналост људи и њихова жеља да савладају и такво једно чудо достигли су крајем 18 века свој врхунац. Неколико група водича и истакнуте личности тадашњег међународног планинарства припремили су 1786. године пројект за освајање Мон Блана. У Шамонију и Сен Жервеу више десетина аматера читаве дане су пиљили кроз дурбине у правцу блиставих, снежних врхова тражећи на глечерима и литицама плећатог дива најбољи приступни пут. Увелико се говорило да женевски физичар и геолог Бенедикт де Сосир заједно са француским водичима који су почели да граде склоништа дуж стазе која води на Мон Блан, припрема велики поход. Александар Дима отац, коме је био потребан узбудљив и оригиналан материјал за један његов нов роман, потстицао је смеле духове. Касније је он у томе успео и тако постао први књижевник који је за мотив свог романа узео један велики спортски подвиг.

Др Пакар

Противници успона на Мон Блан називали су све оне којима се таква мисао зачела у глави фантастима и говорили да на врху Мон Блана нема довољно ваздуха, тако да ће се људи погушити као муве, а хладноћа је толика да ће ноћу умрети од студени и поред најтоплије одеће.

Сосир се годину дана после Пакара попео на Мон Блан са 18 водича

Осмог августа 1786 године ипак се пошло у освајање Мон Блана. Готово два столећа све експедиције света сматрале су водича Балмаа из Шамонија као победиоца. Чак је на излазу из цркве у Шамонију постављена за успомену на првог великог планинара његова биста.

Међутим, пре кратког времена два истакнута британска историчара Грахам Браун и Гевин де Гир дошли су до нових података о првом успону на Мон Блан и утврдили да је раније верзија ипак превара. Објавили су доказе који потичу из пера самог Балмаа. Из њих се види да је први на Мон Блан крочио лекар из Шамонија Габријел Пакар. Балма је био само члан експедиције коју је баш Пакар организовао.

У једном званичном тексту који су потписали многи сведоци а који је објављен 23 марта 1787 године Балма истиче да је после неуспелог покушаја да се попне на Мон Блан 6 јуна 1786 године, озбиљно посумњао у опште у могућност освајања врха. „Доктор Пакар, наставља Балма, није хтео да пође путањом којом смо ми ишли приликом нашег последњег покушаја, већ је ударио право преко заравни која се налазила изнад глечера Босон. Сам ми је означио пут којим треба да идем и грабио је брзо испред мене окомитом стрмином. Пошто ми је рекао да ћемо преноћити у планини послао ме је да потражим погодно место за бивак. Али како ни после дугог трагања у томе нисам успео одлучио

Водич Балма

је да се још исте вечери успнемо на врх. Ја сам га следио. Једног тренутка видео сам испред себе нешто црно. Био је то његов шешир који је однео ветар. Налазили смо се недалеко од врха. Пошао сам улево да бих избегао окомиту снежну стрмину коју је Пакар храбро савладао. Стигао је с десне стране на гребен испред самог врха и ускоро је био и на њему. Услед скретања нешто сам закаснио и морао сам да трчим да бих га стигао. У том тренутку било је 18 сати и 23 минута".

Из Шамонија су дурбинима пратили натчовечанске напоре два планинара. Изгледа да је многим Пакаровим супарницима било криво што их је он претекао тако да су за победника и освајача Мон Блана прогласили Балмаа који је био водич.

Као што се види и Пакар је имао свог Тенсинга као и освајач Монт Евереста Хилари. И њему су оспоравали да је први крочио на врх Мон Блана. Историја се поновила. Али је овога пута око питања првенства подигнута знатно мања прашина него пре 170 година. Устварии, и у првом и у другом случају било би најправедније рећи да су оба човека заједничким напорима освојили највише врхове Европе и света.

У току пењања на Мон Блан које је трајало два дана Пакар и Балма су први пут биваковали на гребену Корбо, а затим су се одмарали у склоништу данас познатом под именом Балма. Следећи предак био је на глави Босон, а последње одмарање на висини од 4.080 метара. Одатле су кренули на врх — и освојили га.

Крв није боја

Стара мачка једне породице из Монморесија у Француској, Минета, са дивним зеленим очима, помало дивља али верна, будно је бдела над својим мачетом Кикијем. Али, једнога дана њеног младунчета нестаде. Три тешке ноћи провела је Минета док се најзад Кики није појавио, чио ведар, одморан и оран за игру. Било је очигледно да се није потуцао кознагде и да је за време отсуства имао сву потребну негу. Кад га је мачка спазила притрчала му је нежно маучући, сва срећна што га опет види.

После неколико дана Кики је поново нестао, али кад се опет вратио Минета више није била нежна. Као брижна мати која је сувише препатила, излупала га је шапом.

Сад су тајанствени нестанци Кикијеви заинтересовали и домаћицу и она је брзо открила куда мače одлази: у непосредно суседство, где се данима игра са једним великим пругастим мачком — чија је сушта слика био! Али читаву кућу чекало је ускоро ново изненађење. Како се Кики није појављивао у комшилуку, мачак је дошао код њега и пошто су се поиграли повео га са собом. Отада је Кики проводио извесно време са Минетом, која га је окотила, а део времена у суседству код тиграстог мачка, који му је очигледно био отац!

»Свемоћни« чешљеви

Неки довитљиви фабрикант у Западној Немачкој дао је много новца за бучну рекламу, која је требало да заинтересује купце за његов најновији производ, такозвани „магични чешаљ". По тврђењу фабриканта, чешаљ има разноврсну моћ. Кад се дуже времена провлачи кроз косу она постаје бујна и коврцава. Ако неко болује од реуме, довољно је да се неколико пута очешља и болови престају. Чешаљ такође помаже онима који пате од зубобоље, а исто тако и од артериосклерозе (!). Срећом, за овај чешаљ су се заинтересовали и државни органи који су испитали његову „чудотворну" моћ. Кад су водили у затвор фабриканта изјавио је да ће се жалити што се тако мало цене његови дугогодишњи напори да „помогне" људима.

Почела сезона прелиставања Ламанша

Много раније него прошлих година почела је ова сезона препливавања Ламанша. Двојица Канађана, 46-годишњи трговац Жералд Форсберг и 26-годишњи Жак Клутије, кренули су пре неколико дана из Довера да препливају канал. Форсберг је прошле године препливао Ламанш у рекордном времену — за 13 часова и 33 минута.

ДОВИТЉИВИ ГОЛУБ

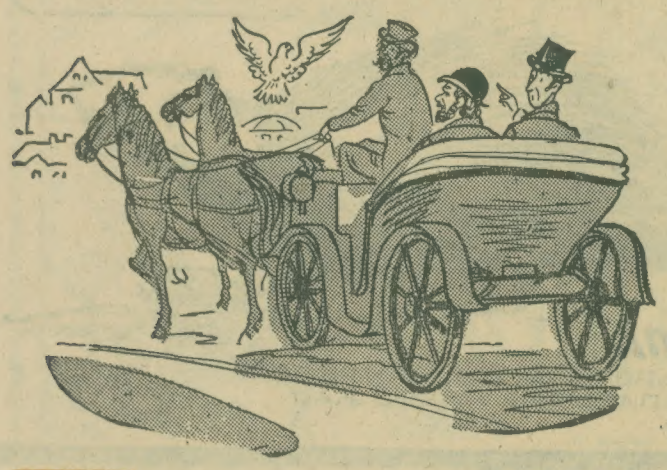

ИСТИНИТИ ДОГАЂАЈ КОЈИ ЈЕ ЗАБЕЛЕЖИО ФРАНЦУСКИ КЊИЖЕВНИК ТРИСТАН БЕРНАР

Имао сам једног пријатеља који је страсно волео да гаји из пушке глинене голубове, али без много успеха. Стално је промашивао и ваљда се зато у њему родила љубав према живим голубовима.

Једнога дана оставио је карабин и поред своје куће у Неији, делу Париза, по свим прописима саградио и поставио леп голубарник. Али, неким људима се срећа никад не насмеши. Тако се догодило и с мојим пријатељем. Голубови никако да се задрже у овој дрвеној кућици, тако да је најзад био принуђен да их танким каналом благо везује за ногу. Да га познаници не би грдили како мучи животиње, пуштао је везане голубове да лете две стотине метара од голубарника па их затим враћао лагано потежући канап.

Тако је то трајало извесно време, док једног дана не сретох свог пријатеља љубитеља голубова свег озареног од среће. Набавио је голуба који није бежао, голуба писмоношу који је одлетао и враћао се. Дао му је име „Верни". Чак га је пријавио за једну трку голубова од Брисла до Париза. „Верни" је прелетео стазу, не баш нарочито брзо, али ипак са задовољавајућим резултатом.

— Одонда још је двапут извршио исти прелет, — причао ми је пријатељ. — Само, нешто је ипак веома чудно. И кад је полетео из Брисла у осам ујутро и онда када је кренуо у десет, стигао је у Париз тачно у седам увече, сав чађав и ни мало уморан!..

Укратко, мој пријатељ толико ми је причао о „Верном" и упорно молио да једном са њим пођем у Брисел, да сам најзад пристао. Пред полазак из Париза „Верни" је затворен у једну корпу и предат у вагон за пртљаг.

Сутрадан ујутро пуштен је са писмоношама других голубара из Париза. Јато се подигло, неколико минута кружило над градом и онда полетело према југу. Све се то одигравало близу железничке станице и мени се учини да се један голуб издвојио из јата и спустио на кров станичне зграде.

Кад смо око једанаест часова мој пријатељ и ја ушли у воз, спазих голуба који је стајао на крову вагона за ручавање. Учинило ми се да је то онај исти који се ујутро спустио на кров железничке станице, па чак упитах свога пријатеља:

— Није ли то можда „Верни"?

— Истина је да му је веома сличан, али то не може бити он, — одговори голубар.

На граници, док су царински органи вршили преглед пртљага, голуб је стајао на грани једног дрвета. Слетео је на кров вагона чим је воз кренуо.

Путујући даље заборавили смо на тог слепог путника и разговарали о разним другим стварима, те тако стигосмо и на Северну станицу Париза. Мој пријатељ истрча и задржа један фијакер који је требало да нас одвезе његовој кући, где ћемо сачекати „Верног".

Тек што смо сели у кола један голуб залепрша изнад њих и слете на седиште поред кочијаша. Сад више није било сумње — то је био „Верни", црн и гарав од дима локомотиве. Довитљиви голуб који је возом допутовао из Брисла у Париз није хтео да се замара ни летом од станице до куће, кад се већ његов господар вози фијакером!

МИЛИОН ОСУЂЕНИХ НА СМРТ

Директор физичког института универзитета у Мајнцу доктор Карл Бехерт одржао је недавно у Берлину предавање о опасностима од радиоактивних зрачења насталих приликом експлозија атомских и водоничних бомби.

Тек после 30 до 40 генерација, значи тек после 1.000 година, моћи ће тачно да се утврди какву су све штету изазвале експлозије атомских бомби бачених на Јапан, као и касније пробе, — тврди професор Бехерт. Само од проба извршених током прошлог лета радиоактивност земљишта достићи ће своју кулминациону тачку кроз 13 година, а последице тога биће у потпуности изражене тек после 26 година.

Зрачења проузрокују разна оштећења која се могу потпуно уочити тек после више генерација. Једно од њих је и садашње скраћење људског века, што је постало чак и наследно. Поред тога, већ данас се може тврдити да је 10 отсто оних који су преживели атомски напад на Нагасаки душевно оболело. Леукемија је само једна од последица атомског зрачења, а мењање наследних особина друга.

Професор Бехерт каже да су амерички научници установили да је услед ових досад извршених атомских проба, од две и по милијарде становника на свету, један милион већ осуђен на смрт. Ти људи носе у себи оштећења — без наде на икакву помоћ — која ће или њима лично скратити век или, на овај или онај начин, угрозити њихово потомство.

Људи који живе у крајевима сиромашним кречом, вегетаријанци и особе које се још налазе у фази рашћења, осећају најтеже последице јер њихов организам најбрже апсорбује опасни стронцијум 90.

била је прва...

На слици је псетанце свиленкасте длаке названо Дамка, тешко седам килограма. Оно весело поиграва око експериментатора, како су назвали доктора који с њим врши огите. Као и други пси, и Дамка уме да шени на задњим ногама и моли за шећер и друге слаткише, што и чини за време сваке паузе у току рада с њом. Кад је човек гледа, чини му се невероватно да је то мало псетанце већ двапут било на висинама од 210 и 212 километара и вратило се на Земљу.

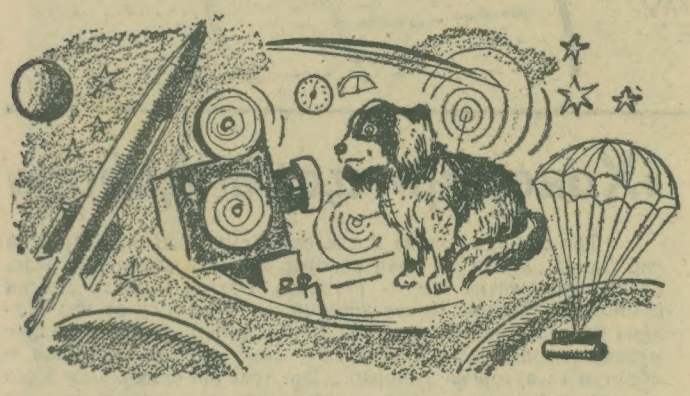

Судбина мале Дамке није нимало завидна. Ово име је добила кад су је одвојили од других паса и почели с њом припреме за космос. Прво је требало да се привикне на свог новог господара и на своје ново име. Сашили су јој по мери „рубашку" са разним прибором који функционише како се она креће. Кад се Дамка привикла на одело довели су је у лабораторију где се налазио „контеинер" — мала кабиница — у коме је она требало да лети у космос.

Од тога дана почео је озбиљан тренинг. Привикавали су је на разне спољне утиске за које се знало да ће се појављивати за време лета: прасак фотографског апарата, разне шумове које производе апарати, као и онај за пуштање ракете.

Дошао је и дан да се крене у космос. За Дамку дан као и сваки други. На ракетодрому она је заузела своје место у „собици" у главном делу ракете. И онда је ракета, са Дамком, полетела великом брзином, остављајући за собом само траг у облику великог ватреног репа.

Аутоматски киноапарат је сликао понашање Дамке за време пута. У почетку, кад је тежина пса била увећана неколико пута услед успоравања лета ракете, Дамка је била приљубила главу уз под. Тад су се у њој појавили узбуђење и страх. Касније, међутим, када је ракета напустила Земљину атмосферу и стигла у немерљив простор, Дамка је подигла главу и наћуљених ушију посматрала око себе.

При повратку Дамка је врло добро поднела пуштање падобраном. Када је на земљи отворена „собица", мали четвороножни путник искочио је с громким лајањем као поздравом.

После првог лета, Дамка је летела и други пут. Њено здравствено стање је остало добро и поред превађене толике висине. У сваком случају она је прво живе биће које је доспело на висину од 212 километара и вратило се на Земљу.

РИБА СА ДВЕ »НОГЕ«

Рибари, који су ловили у близини Кардигана у Велсу, извукли су у мрежи, заједно са осталим рибама, и једну која је имала необичне израштаје у виду „ногу". Била је дуга око 125 сантиметара и изазвала је велико интересовање научника.

Дожибљаји Бима и Бума

»ФАНТАСТИЧНО« ПУТОВАЊЕ

Заборављени изуми

Прелиставање старих књига и часописа одводи нас понекад на фантастична путовања као јунаке познате Велсове приповетке „Времеплов". Јер, и кроз књиге се може, као и на машини времеплову, вратити у прошлост и упознати се са жељама, стремљењима и постигнућима наших предака. Једно такво, недавно предузето, путовање у прошлост — прелиставање часописа из 1878 године, — донело нам је сусрете с многим корисним и некорисним проналасцима који нису издржали пробу времена, већ су давно пали у заборав...

Телефон — колевка

„Једна госпођа обратила се недавно Едисону питањем да ли би могао да конструише некакав апарат који би покретао колевку јер се на дечју дадиљу не може ослонити. После неколико дана Едисон јој је послао апарат који се ставља у близини колевке. То је уствари телефон чија мембрана, чим дете заплаче, стане да трепери. То таласање, преносећи се кроз нарочити стуб а затим кроз електромагнет, толико се појачава да став

ља у покрет полугу и ова почиње да љуља колевку. Уколико дете више плаче утолико ће и његова неуморна и увек будна „дадиља-телефон" јаче да га љуља Чим беба ућути, чим њен глас престане да потреса мембрану, колевка се умири".

Нисмо могли утврдити да ли се међу многобројним Едисоновим проналасцима налази и ова „телефонска дадиља". У сваком случају, жељу госпође која није имала поверења у дадиљу своје деце, научници су остварили јер већ више година постоје колевке које аутоматски почињу да љуљају дете чим оно заплаче.

Неспокојни покојници

„Недавно је један женевски инжењер, Шеик-Жане по имену, предложио веома оригинални начин сахрањивања преминулих: да се гробља граде у облику упрошћених костурница у које би се мртви зазиђивали. Инжењер предлаже да се из сваког посебног одељка костурнице спроведе жица која се једним крајем везује за руку покојника, а другим за електрично звонце у стану чувара гробља. На тај начин искључује се могућност да човек за кога се погрешно веровало да је преминуо, стварно и умре жив закопан, што се догађа прилично често".

У време када су покојници сахрањивани без лекарске потврде о смрти, овај проналазак желели су сви, мада је сада сувишан.

Огледало против железничких несрећа

„У Марсеју се спремају да изврше пробе са електричним огледалом конструисаним у циљу спречавања несрећа на железничким пругама. Огледала ће бити постављена на свим железничким станицама, и то тако да ће се у њима видети све оно што се догађа на пругама чак и до 110 километара".

Нажалост, нисмо успели да нађемо и обавештење о томе какав је успех постигнут овим фантастичним огледалом. Али, сигурно се нећемо преварити ако кажемо да је сан о овом огледалу остварио тек — радар.

Несагориви човек

„Отпорна према топлоти спасилачка ватрогасна опрема Етсерберга састоји се од двојног одела од каучука са отворима за очи и уста. Између та два слоја сипа се хладна вода која, кад се загреје, отиче кроз цев од каучука причвршћену за опрему. Тако је створеа могућност да се дуже или краће време издржи велика јара.

Пробе изведене јуна месеца на позоришном тргу у Одеси показале су да после шест минута „несагориви човек" није могао више да издржи — искочио је из ватре. Један обичан ватрогасац са шмрком у

рукама јурнуо је у огањ и за веома кратко време га угасио, чиме је изазвао бурно пљескање публике".

Коментар уз овај „проналазак" потпуно је излишан.

ЗАНИМЉИВИ УГАО

БОДЉЕ ИЗ РЕПА

АФРИЧКОГ БОДЉИКАВОГ ПРАСЕТА УПОТРЕБЉАВАЈУ ПРИПАДНИЦИ ПЛЕМЕНА МАЕЊЕ КАО ВРХОВЕ ЗА СТРЕЛЕ

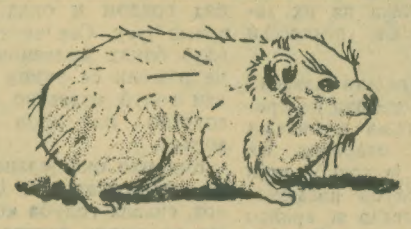

АФРИЧКИ МРМОТ (HYRAX)

НИЈЕ ВЕЋИ ОД ЗЕЦА, А СПАДА У КОПИТАРЕ КАО И СЛОН

ЗОЉЕ ЗИДАРИ

ГРАДЕ СВОЈА ГНЕЗДА С ЈЕДНИМ „ТУНЕЛОМ" ИЗНАД ПОВРШИНЕ ТЛА ДА БИ СПРЕЧИЛЕ „ПОСЕТЕ-НЕПРИЈАТЕЉА

СВАКЕ ГОДИНЕ, У ОДРЕЂЕНИ ДАН, У ЈАПАНУ СЕ ПРОСЛАВЉА ПРАЗНИК ЈЕГУЉЕ

МОРСКА ШКОЉКА КОЈА СЕ СМЕЈЕ

У БЛИЗИНИ ИСТОЧНОГ ЛОНДОНА, У ЈУЖНОЈ АФРИЦИ НАЂЕНА ЈЕ ШКОЉКА У КОЈУ СУ СЕ ЗАГЛАВИЛЕ НЕЧИЈЕ ИЗГУБЉЕНЕ ВЕШТАЧКЕ ВИЛИЦЕ

РИБА КОЈА КОРАЧА

БЕНТОСАУРУС

КРЕЋЕ СЕ ПО ДНУ СРЕДОЗЕМНОГ МОРА СКАКУЋУЋИ НА ТРИ ИЗРАШТАЈА КОЈА МУ СЛУЖЕ КАО „НОГЕ"

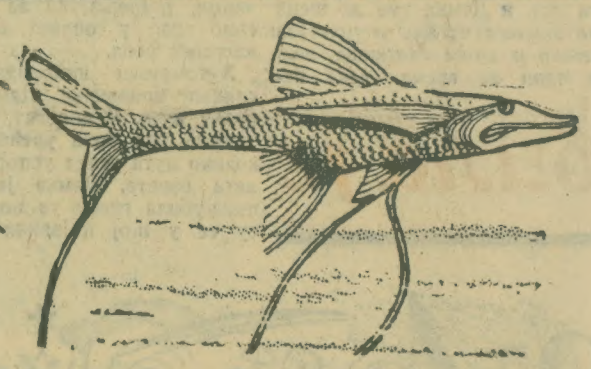

Највећи на свету...

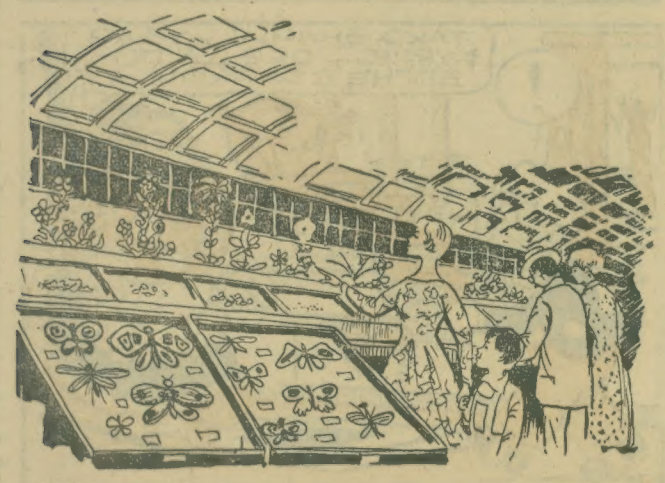

Париски Музеј историје природе највећа је установа те врсте на свету. Још од 18 столећа, када га је основао Ришеље, његове збирке се свакодневно попуњавају инсектима и другим животињама, биљкама и минералима из свих крајева света. Упорна настојања француских природњака знатно су допринела успеху. Тако је још Фагон убедио Луја XIV у потребу да се пошаљу десетине научника у Азију, Јужну Америку, Египат и Централну Африку одакле су они донели изванредно ретке примерке. Око 1790 године млади природњак Андре Мишо донео је из Њујорка 60.000 биљака и 30 сандука разноврсног семена, а Бифон је, захваљујући збиркама у музеју, у својој тридесет четвртој години написао 34 књиге „Историје природе".

У овом музеју, где 45 научника даноноћно испитују најређе биљке и животиње, све се рачуна на стотине хиљада и милионе. Тако се у њему налази 200.000 примерака разних минерала, 120.000 врста печурки, близу 200.000 алги и маховина и шест милиона других биљака, 250.000 врста птица, десетине хиљада костију од разних животиња и више милиона инсеката покупљених у свим крајевима света. У архивама музеја чувају се „прототипови" готово свих животиња и биљака од којих су под разним околностима настале данашње врсте и према којима се врши идентификовање. Досад је утврђено и „крштено" око милион врста инсеката, а професор Шопар мисли да треба класификовати још три до четири милиона. Сваке године научници овог музеја обогате науку са око 10.000 нових врста инсеката.

Изванредна збирка лептирова у музеју готово је непроцењива. Вредност појединих примерака износи преко милион франака. Понуде из целог света за откупљивање разних збирки достижу огромне цифре.

Ботаничка башта музеја заузима у самом Паризу површину од 21 хектара, а недалеко од Версаја још 204 хектара. Сваког дана 38 баштована негују 23.000 врста ретких биљака, међу којима и 15 дрвета историске вредности. У ботаничкој башти, на пет спратова од којих је сваки дуг по сто метара, налази се шест милиона врста биљака из целог света.

Најновија лабораториска истраживања у области биљне генетике показала су да се цветни прах састоји од десет врста аминокиселина, девет хормона, шест витамина и десет олигоелемената. Једна кафена кашичица цветног праха у стању је да за један дан побољша састав крви за 80.000 црвених крвних зрнаца.

У Мексичком одељењу смештено је 17.000 егзотичних биљака, међу којима само великих кактуса има 2.700.

»Хонорар« цара Давида

Три хиљаде година после своје смрти, древнојеврејски цар Давид „добио" је први хонорар за своје књижевно дело. Ствар невероватна али — истинита. Наиме, познати дански композитор Херман Копел компоновао је музику за низ псалама цара Давида. Недавно је Копел добио писмо од једног музичког издавачког предузећа у коме је био приложен и обрачун за ауторски хонорар. „Две трећине суме којом ћемо платити ваша дивна дела, — пише у писму — припадају вама као аутору музике, а једна трећина аутору текста — господину Давиду".

Андора и Немачка су већ 44 године у рату...

Тек недавно администрација андорске дипломатске службе открила је да се ова минијатурна државица налази већ 44 године непрекидно у рату са Немачком. Пиринејска република која је објавила Немачкој рат још 1914 године заборавила је да стави свој потпис на версаљски уговор о миру. Претседник Кајра је овај дипломатски „проблем" окончао једном свечаном декларацијом о закључку мира са Немачком.

ВРЕМЕ у нашим крајевима ПРЕ 100 до 500 година

Познато је да је у Европи од XI—XIII века време било релативно топло и суво. Затим је, од XV—XVIII века, било хладније. Од половине XIX века поднебље Европе постало је топлије. Ово се нарочито појачало у XX веку. Последице тога испољиле су се у повлачењу европских ледника, пресушивању неких мањих алпских језера, у спуштању нивоа Касписког Језера за два метра итд. Занимљиво је погледати какво је време било у нашим крајевима од XV века до половине прошлог столећа, када се код нас почело са првим метеоролошким проматрањем. Записи су остали сачувани по разним манастирским и црквеним књигама и документима. Највећи део тих записа сабрао је професор Павле Вујевић, а објавио их је на француском језику у Београду 1931 године Национални комитет Међународне географске уније. Подаци у овом чланку узети су из тог рада.

САРАЈЕВО ПОД СНЕГОМ — У АВГУСТУ, ЛЕД НА БОСАНСКИМ РЕКАМА УСРЕД ЛЕТА. ТОПЛЕ ГОДИНЕ — ЈАГОДЕ У ДЕЦЕМБРУ. СУШЕ И ГЛАД. ВЕЛИКЕ ПОПЛАВЕ

Сарајево под снегом 24 августа 1777 године

Захлађење које је трајало у Европи од XV до половине XIX века одразило се и у нашој земљи. Много пута је падао снег и преко лета по свим нашим крајевима и у суседним земљама. Планину Атос у Грчкој снег је забелео 24 маја 1459 године. Када је жито већ класало и шума се покрила лишћем пао је снег 1640 године у околини Нове Вароши и причинио велику штету. Касније, 3 маја 1671 године снег је пао код Чачка и трајао четири дана. И сада се догађа да снег пада у планинским крајевима у првој половини маја. Међутим, према једној белешци из фрањевачког манастира у Фојници је снег падао 13 августа 1716 године. Следеће године, 20 јула, босанске планине биле су под снегом. У околини Карловца и у Приморју висок снег 23 маја 1723 године ломио је гране листалог дрвећа — тврди се у једној белешци манастира у Гомирју код Карловца. По једном запису очуваном у новотопољској цркви (околина Славонског Брода) нападао је снег до испод колена у Сушњи и околини Бање Луке 4 јуна 1764 године. То се поновило после тринаест година, 26 јуна 1777 године када је снег пао у Веселници код Високог у Босни. Тада је било врло хладно и планине су се беделе као усред зиме. Сутрадан, 27 јуна, мраз је потпуно уништио многе усеве у Срему, док се на брдима око Београда видео снег. У време Првог српског устанка било је хладних зима а снег је пао чак и улето — 3 јула 1806 године било га је у околини Бијелог Поља. Зима 1808 године била је сурова; топлије време настало је тек после 13 маја. Касније, 3 јуна 1810 године снег је 2 дана покривао жита око Госпића, а 5 маја 1814 године ломио је гране по воћњацима око Лознице, како се наводи у једној белешци из манастира Троноже.

Сарајево је у протеклих пет векова често било под снегом и у топлијем делу године. Тако се 19 септембра 1774 године под теретом снега срушило у граду више зграда и поломило много старих дрвета. Више пута се град белео од снега у мају и јуну. Али оно што се догодило 24 августа 1777 године тешко да ће се скоро поновити. Тог летњег дана кровове сарајевских кућа и улице покрио је снег. Изгледа да је та година била једна од најхладнијих у нашој земљи. Висина снега упролеће те године достизала је до груди човека. По Босни су, каже се у једној белешци, тада рукама хватане дивље животиње, јер изгладнеле нису могле брзо да беже по дубоком снегу. Дванаест година касније, 1789 године, нападао је такође велики снег и било је врло хладно. По белешци из цркве св. Ђорђа у Призрену, те зиме страдале су многе птице и животиње. Цигани чергари и они са медведима запали су у снег, па су многи помрли од хладноће и глади. Те исте зиме, по једној белешци из Сарајева, сви извори у граду били су залеђени па се по воду ишло на Миљацку или даље. И доцније је било хладних зима: средином децембра 1822 године од хладноће је страдало много људи у Срему, док је чак и Дрина била залеђена.

Ипак, најневероватније су две белешке из 1716 године. Једна је очувана у Љењинградској библиотеци а друга у фрањевачком манастиру у Фојници. Прва казује да је те године 12 августа у Босни било толико хладно да је пао снег а на рекама се појавио лед и одржао се до 16 августа! А друга белешка потврђује прву. У њој се наводи да је 13 августа у Босни пао велики снег и да је житима причињена штета.

Топле године — јагоде у децембру!

Насупрот овим хладним зимама било је повремено необично топлих година. Тако је 1745 године после врло оштре зиме наступило рано пролеће. У марту је избила трава а шума олистала. Већ половином тог месеца било је толико топло, да су људи тражили заштиту од сунца у сенкама дрвећа. Следеће године од 5 до 17 јануара било је топло као усред лета, а читава зима била је блага па се у Срему дуго таква није ни запамтила. У околини Зворника јесен је била невероватно топла, па су људи поново брали јагоде 17 децембра 1746 године. Зиме 1738, 1758/59, 1763/64, 1765, 1772 године биле су у нашим крајевима скоро свуда без снега. У Лици 1823 године снег је пао тек упролеће, 13 априла. И следећа година је била блага. Узиму 1824/25 године понтонски мост код Петроварадина није био склоњен, јер се на Дунаву лед није уопште појавио.

Суше и глад

Суше и глад се дуже памте од оштрих и дугих или благих зима. Тачно пре 600 година, 1358, забележена је код нас глад. Касније, 1371 године, за време рата против Турака владала је таква глад у Македонији каква се дотле није памтила. Оне које је глад поштедела, пише у белешци из XV века очуваној у неком московском музеју, нападали су вукови и дању и ноћу... Земља је остала пуста, без икаквих добара, без људи, без домаћих животиња, без плодова...

Година 1499 била је сушна, док су 1504 и 1505 биле године глади а прва и епидемија. Велика несташица хране осетила се 1558 а 1559 била је епидемија, док следеће и јака суша. Десетак година касније, 1571 године, владала је таква глад да су људи из Солуна носили со и трампили је за исту количину жита далеко у унутрашњости. Ипак 1605 година била је једна од најтежих. У белешци из манастира Крушедола код Ирига стоји између осталог да је те године „за парче хлеба отац продавао своје дете, син оца, родитељи своју кћер, брат свога брата". Глад је трајала неколико година. На Цетињу људи су 1608 године у очајању због глади одузимали себи живот, док је 1623 у Приморју било и смртних случајева због глади. Изгледа да је 1629 године глад владала целом земљом. У белешци из манастира св. Саве у Палестини стоји да је тамо 1678 године владала страшна суша и глад. Арапи су доносили воду у Јерусалим из реке Силоама. Стока је цркавала од глади јер и за њу није било хране.

У време сеобе Срба под Чарнојевићем запамћено је и умирање од глади. Свуда се наилазило на мртваце, које нико није укопавао. Људи су јели цвеће, гранчице, псе и мачке. Ова глад је била забележена у Никшићу и у Дробњацима.

Каснијих година овакве белешке су прилично честе. У 1779 години била је велика суша у целој земљи. Киша није падала у неким крајевима више од пет месеци. На све стране читане су молитве за кишу. Слична је била и 1797 година, када су извори пресушили а земља испуцала од суше, па су пукотине достизале дубину близу два метра. Таква суша, каже се у једној белешци из Сарајева, није била запамћена за претходних 80 година. Почетком XIX века забележена је страшна суша у Санџаку. Кише није било од 5 маја до 30 октобра 1802 године. Тада су Дробњаци продавали жито на Језерима или односили у градове. Последице суше изгледа да су се осећале и следеће године. У нашим западним крајевима било је много мртвих од глади. Киша је пала само једанпут између 5 маја и 27 августа 1806 године. Поља су остала пуста, извори пресушили и појавила се глад, пише у белешци манастира Островице код Сушака.

Поплаве

У прошлости је било великих поплава у нашим крајевима. Једна од најстаријих је она у 1580 години, када су у неким крајевима Црне Горе „нестали испод таласа и земља и људи". Изгледа да је ова поплава настала од провале облака и да је највише погодила Црмницу. У новембру 1616 била је велика поплава Поповог Поља у Херцеговини; буџице су ваљале стење, вода је односила куће, а било је и дављења људи.

Највише података о поплавама мањих река има за Миљацку. Она је 1 децембра 1789 године изненада надошла од обилне кише да се из воде није видео ни врх куле на султановом мосту. То се поновило и упролеће 1794 године, док је 15 новембра 1791 године Миљацка порушила све мостове сем једног, пробила насипе и у латинском делу града порушила 4—5 кућа, а у Черччини више зграда.

Нешто раније, 23 априла 1770 године, Дунав је поплавио читаву своју долину у Немачкој, део Београда и Влашку. Та поплава је била велика, истиче се у белешци очуваној међу старим рукописима у Српској академији наука.

Насупрот поплавама у рекама је понекад био и врло низак водостај. Тако је Глиша Шпањин паша прегазио Дунав код Илока 6 новембра 1822 године, јер дубина није била већа од 120 см.

☆

Најзад, какво је време било у априлу и мају пре 100 година? — Белешка из једног манастира у околини Пљеваља каже да су април и мај 1858 године били јако кишни.

Весела породица

Мрмоти су велика породица која живи у разним деловима света. На слици се види једна задовољна и весела породица америчких мрмота која се забавља на летовању у планини.

Амерички мрмот дуг је око 35—40 сантиметара. По изгледу је сличан малом медведу. Његово тело покрива дебело мрко-сиво крзно. Има заобљену њушку, горњу усну расечену на средини, мркожуте оштре секутиће, црне очи и снажне шапе. Гнезда прави у јазбинама. Оне имају више одељења и он у њима проспава зимски сан. У зимском сну проведе пуних осам месеци. Из њега се тешко буди. Нарочито је то случај код младих. Због тога, како се прича, пре зимског сна мрмоти убијају старе и болесне сроднике. Хране се травом, а њихови највећи непријатељи су: лисице, куне, орлови и људи. Мрмот је веома лукав и пажљив ж̌ивотиња. Једино се осећа сигурним у јазбини. Права је напаст за млада жита. Људи га тешко лове, а земљорадници стално ратују с њим. После зимског сна стари вођа се бори са младима за положај старешине. После тог „крвавог изобора" племе путује у своје планинске летњиковце, где се породица повећава. Женка обично рађа два-три, а највише четири младунца.

Тарзанов јубилеј

Ових дана навршило се 40 година откако је снимљен први филм у коме је главну улогу играо Тарзан, човек из џунгле. Тарзанови филмови брзо су освојили публику. Према једној статистици гледало их је две милијарде људи, који су за улазнице дали преко пола милиона долара. Досад су снимљена 32 филма с различитим епизодама белог човека у џунгли.

Први Тарзан био је Елмо Линколи, који се спретно помоћу лијана пребацивао с дрвета на дрво. То је у првим филмовима била највећа атракција, а касније је Тарзан почео да приказује све веће вештине јер је и публика тражила све нова узбуђења. Најпознатији Тарзан био је амерички пливачки рекордер Џони Вајсмилер. И остали глумци, који су се појављивали у овој улози, били су увек познати спортисти. Тако је у једном филму Тарзана играо један од најбољих десетобојаца Америке Глен Морис.

За време немог филма и Тарзан је наравно ћутао. Али кад се појавио звучни филм, продуценти ових популарних филмова су увидели да он мора да проговори. Његове прве речи су биле: „Ја Тарзан, ти Џен..." То је он разговарао са својом другарицом, која је поред њега исто тако постала позната. У последњим филмовима Тарзан је готово сасвим проговорио.

Свако се скупља каучук

Рачуна се да 40 процената светске производње природног каучука припада Малајском Архипелагу. Свако јутро на великим плантажама хиљаде радника — мушкараца и жена — скупљају течан каучук, носећи га кофама у цистерне, одакле га отпремају на прераду.

Црвени мрави против гусеница

Становници римске четврти Монте Сакро нашли су се изненада под ударцем незапамћене најезде једне врсте гусеница. Стотине хиљада ових штеточина напале су вртове и станове грађана, који су одмах затражили помоћ стручњака. Они

су одмах обишли угрожен екрајеве града и на основу испитивања одредили необичан лек: црвене мраве, који су познати као велики непријатељи гусеница.

Остаје још само питање како ће се грађани касније, кад нестане гусеница, супротставити новој најезди — црвених мрава.

АЛКОХОЛИЗАМ КОД ЖИВОТИЊА

Нису само људи алкохоличари. Амерички биолог Морис Прит дошао је до занимљивих закључака да алкохолизам постоји и код животиња. У САД има много паса-алкохоличара који тумарају од кафане до кафане, од бара до бара да би од веселих гостију или келнера склоних шали добили коју кап. Алкохолизам је често развијен и код мрава, али се они опијају од цветног нектара.

7 ПАТУЉАКА и ЗЛА ВЕШТИЦА

Поручник извршио дужност упркос алибезуспеха

Поручник О'Бирн мирно је прочитао наређење адмирала Буе де Лапејрера. У њему је стајало да он са својом подморницом треба да напусти базу Платеали на острву Ватији и да продре у Пулу, тада главну аустриску луку. Наређење се завршавало речима: „Уверен сам да ће овај задатак успешно извршити човек способан и вредан као што сте ви".

★

Француска подморница „Кири" имала је 400 тона. По површини је пловила 12 чворова на час, а под водом 8 чворова. Посада се састојала од 24 човека. Командант О'Бирн имао је 35 година.

Био је 18 децембар 1914 године. „Кири" је била на домаку Пуле.

Одједном поручник О'Бирн примети на хоризонту дим. За неколико тренутака сви су били на својим местима. Ускоро се сазнало да је то аустриска флота, састављена од 30 бродова разне величине. И не слутећи да се у близини налази француска подморница флота је мирно пловила.

Тада је пала наредба и „Кири" је заронила. Из дубине, помоћу перископа, О'Бирн је пратио кретање непријатеља. Цела флота упловила је у пулско пристаниште. За команданта подморнице „Кири" то је било од великог значаја. Сада је био потпуно сигуран где се налазе бродови које је требало да потопи.

Пулска лука била је изванредно добро утврђена. Улазак су штитили балвани и јаке челичне мреже. Изгледи на успех били су веома мали. Па ипак...

Ноћ је искоришћена да се прегледају торпеда и да се све још једном провери.

Тако је дошла зора 20 децембра.

Пловећи испод површине опрезно и полако, „Кири" је кренула ка пристаништу. Владала је потпуна тишина. Мотор се готово није чуо.

Командант подморнице за перископом једини је знао шта се догађа на површини. Био је потпуно миран. Као да се подморница налазила на свакодневним, обичним вежбама.

Пре подне тога дана подморница „Кири" је доспела тачно пред улаз у пристаниште. Брзина је сведена на најмању меру.

Изненада, командант је наредио да подморница нагло заплови натраг. Били су већ стигли до јаких челичних мрежа које су штитиле улаз у пристаниште... Даље се није могло. Требало је сачекати ноћ.

У зору је „Кири" поново заронила и пошла полако ка осигураном улазу.

Командант се обратио својим људима:

— Задатак морамо извршити по сваку цену. Ући ћемо у пристаниште. Нека свако остане на своме месту...

Време је споро одмицало. У подморници је владала гробна тишина. Наједном као да је о нешто лупила. Ударци су се поновили један за другим... Свима је било јасно... Подморница је запала у челичне мреже. Као каква риба, она је тражила ма и најмањи отвор да се провуче. Али узалуд.

Тада су осетили још снажнији ударац. Перископ је био преломљен. Ситуација је постала критична. Челични конопци су се обавили око подморнице и она није могла даље да плови...

Покушавали су да се разним маневрисањем спасу из тешког положаја, али иако је то најопрезније рађено — били су примећени. Командантима аустриских ратних бродова било је јасно да се у мрежама налази непријатељска подморница али су мирно чекали њену пропаст.

Неколико бродова је ипак допловило до места где се она налазила.

И у таквој ситуацији у подморници „Кири" владала је тишина. Свима је било јасно да су ухваћени и да им нема спаса. Ваздух је постајао све тежи. Људи су почели да се гуше. Командант брода и његов помоћник узели су тајне бродске документе и исцепали их у најситнију парчад, да их никад нико више не може да састави.

Командант подморнице је сматрао да не би требало његови људи да страдају. Зато је наредио да сви ставе појасеве за спасавање и да заузму своја места. Хтео је да подморница изрони и да морнари покушају да се спасу. Знали су да ће их Аустријанци гађати митраљезима.

Све је било спремно. После неколико тренутака мучног очекивања подморница је направила последње напоре и почела полако да се диже ка површини.

Цела аустриска флота са свим својим топовима чекала је на њено појављивање.

Топови су одмах загрмели и око подморнице је почела да пада права киша граната.

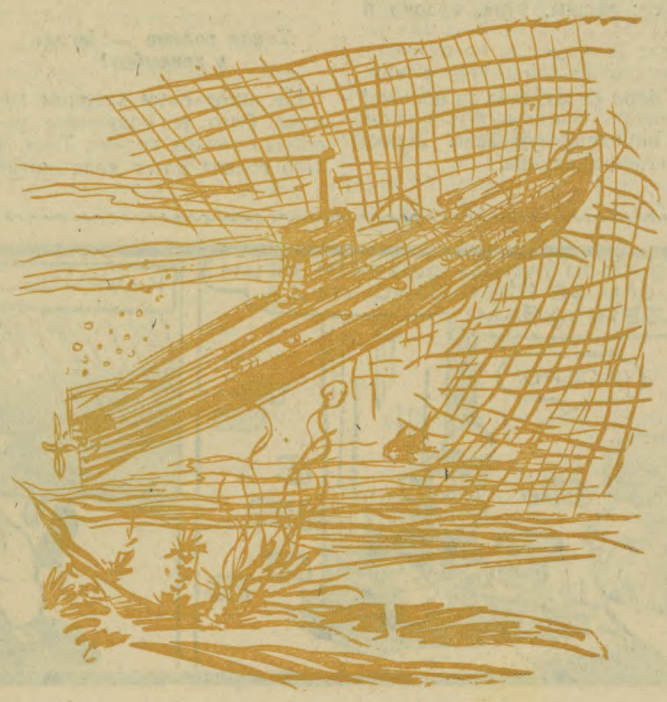

Морнари су напуштали свој брод, за њима подофицири, па официри. Петнаесторица су били рањени. Наредник-крманош Лебо а исто тако и заставник Шелеј погинули су још на броду.

Остали су се трудили да пливајући доспеју до кеја или бар до најближих чамаца.

Наредник - механичар Салон приметио је тада да командант О'Бирн иако тешко рањен — готово изрешетан по телу, и не мисли да напусти подморницу која је лагано тонула. По старој морнарској традицији хтео је да потоне заједно са бродом.

Али, чему та жртва? Зар људи са подморнице „Кири" нису учинили све што је до њих стајало да би извршили свој задатак. И наредник Салон иако и сам рањен, зграбио је свог команданта и са њим запловио ка обали...

Тренутак касније „Кири" је нагло потонула.

На површини су остале само велике мрље од зејтина и неколико аустриских чамаца који су покупили преживеле са подморнице „Кири".

Командант О'Брин провео је као тежак рањеник дуже времена у аустриским болницама. Крајем 1915 године враћен је у Француску као тежак болесник. Умро је ускоро по повратку у своју отаџбину спокојан и миран јер је учинио све што је могао да би извршио своју дужност.

ЛИ ДЕФОРЕСТ

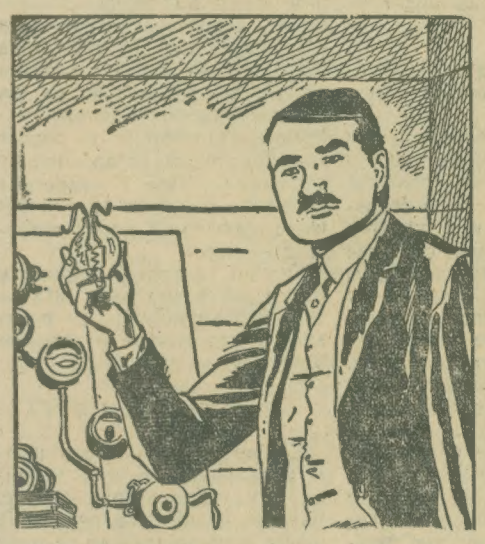

У то време бежични таласи су већ били хватани, али није још пронађен начин да се они и појачају. Дефорест је зато радио баш на томе и 1906 године успео да помоћу комада пресавијене платинске жице стављене у стаклену цев из које је извучен ваздух, удари камен темељац данашњој електронској индустрији.

И поред тога што су стручњаци званично одали признање Дефоресту и његовом раду, јавност није веровала у његове проналаске. Једном је чак морао да се појави пред судом, јер је био оптужен као варалица. Судија га је оштро опоменуо што проноси вести да ће једног дана глас моћи да буде пренет преко Атлантика.

Прву радиоемисију „живе музике" остварио је Дефорест 1910 године. Наговорио је Каруза да пева „у један специјални микрофон" инсталиран у њујоршкој Метрополитен опери. Три године раније он је емитовао прву музику — увертиру за „Виљема Тела" — телеграфистима на бродовима који су се налазили у бродоградилишту у Бруклину.

А то се стварно догодило десет година касније, када је он сам „упутио глас" једног инжењера Телеграфске компаније од места Арлингтон, крај Вашингтона, до Париза. Убрзо затим почеле су као печурке да ничу радиостанице, означавајући тиме ново време, када вести стижу до слушалаца такорећи чим се неки догађај одигра.

(Наставиће се)

Зато — на ноге

Да ли је дуг одмор добар за људски организам? Ако се посматра чисто са физичког гледишта, за ваше тело је боље ако нешто радите. Крвотоку и бубрезима лежање не помаже; мишићи губе своју еластичност, а зглобови услед лабављења везивног ткива излазе из својих лежишта. Зато — на ноге!

МОНГОЛСКИ ШАХ

У Монголију је шах пренет из Индије. На санскритском језику шах се називао „чатарунга" али се временом ова реч претворила у „шатар" како се и данас у Монголији назива шах. На тибетанском реч „шатар" значи „избављен од смрти". Једна монголска легенда прича да је њихов кан био велики љубитељ шаха. За време једне партије кану је истицао рок на Земљи и господар смрти пошаље једног духа по њега. Али и он је волео да игра шах па кад виде кана задубљеног у игру, почне да „кибицује" и заборави на своју дужност. Тако се кан избави од смрти.

Шаховске фигуре у Монголији разликују се од ових нама познатих. Монголи су у свој шах унели неке особености везане за њихов номадски начин живота. Краљицу су заменили псом — јер верују да је он чувар номадског огњишта. Уместо ловца појављује се камила, а уместо топа — сељачка кола. Пешака (пиона) замењује мало штене. Коњ је остао као и у нашем шаху.

КАО ЦЕНТРАЛА

Најснажнији трансформатор на свету израђен је недавно. Он може да подмири све потребе у електричној енергији читавог једног града од преко 650.000 становника.

Гас пронађен у Италији

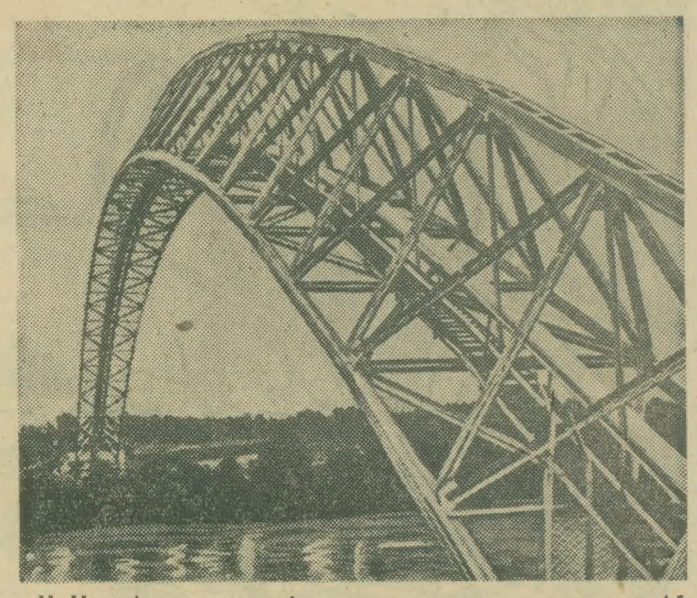

У Италији, сиромашној изворима нафте, пронађен је у већим количинама природни гас готово чисти метан. Само за једну годину добијено је 4.140 милиона кубних метара, што одговара количини од 4,1 милиона тона нафте или 6,3 милиона тона угља. Данас целокупна дужина гасовода достиже 4.250 километара, и још се стално продужава.

РЕЉЕФНА ТЕЛЕВИЗИЈА

Француски инжењер и проналазач Еспинас успео је да конструише један апарат који обичне сдике на телевизиском екрану увеличава и претвара у тродимензионалне. Основу тог његовог апарата чине два огледала: једно је мало издубљено и налази се према екрану катодне цеви. Под одређеним углом то огледало одбија примљену слику и баца је на друго које је косо постављено на истој равни с телевизиским екраном. Слике на овом огледалу уствари су верна, али увећана и тродимензионална репродукција оних са телевизије.

ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА ЗА ВЕТРЕЊАЧЕ — ЕЛЕКТРИЧНЕ ЦЕНТРАЛЕ

Група научника која се залаже за изградњу електричних централа чија би погонска снага уместо угља или водене енергије, била ветар, конструисала је недавно у Штутгарту, у Немачкој, једну централу-ветрењачу с крилима од пластичне материје. Ова пробна „централа" даје 100 киловата електричне енергије. Крила ветрењаче дуга су по 17 метара, а начињена су од пластичне материје на бази полиестера и појачана стакленим нитима.

Подземна железница у Москви

Досад је у Москви подземна железница била дуга укупно 129 километара. Недавно је та мрежа продужена за још око шест километара. Слика нам показује јако осветљене ходнике кроз које се долази до перона.

ЧУДНА ЗАБАВА

У току прошле године продато је у САД девет милиона мрава. Пакују се по петнаест у једној кутији, што значи да је укупно продато 600 хиљада кутија са мравима. Можда ћете се упитати чему то. Уствари ради се о једној сасвим чудној забави Американаца. Кутије од провидне пластичне материје напуњене су песком кроз који мрави праве тунеле. И они то посматрају.

ДОВОЉНО ДА СЕ ОТРЕЗНИ...

У Турској се строго кажњавају пијани шофери. Ако падне у шаке властима сваки се изводи пред суд али овоме претходи и поука на лицу места: саобраћајни орган изводи пијанца двадесет пет километара далеко од места прекршаја и оставља га самог у пустом крају тако да овај мора пешице да се врати до свог возила. То је наравно сасвим довољно да се отрезни.

„СИМПАТИЈА" ГРОМА

Каже се да гром никад не удара двапут у исто место. Али то је сасвим погрешно. Напротив, гром удара поново у исто место много чешће него што се мисли, јер оно постаје спроводник, па према томе ће га више и привлачити. Само врх Empajp стејт билдинга, највише зграде на свету, погођен је досад „свега" око 60 пута.

ГДЕ СЕ ДОСАД НИЈЕ МОГЛО

Нове атомске „фотографије" зване сцинтиграми, омогућују лекарима да примете унутарњи рак и у оним деловима тела где се досад није могао открити.

Спутник — облакодер

Совјетски научници су саопштили да ће први спутник-облакодер бити лансиран у мају идуће године. Овај џиновски пројектил биће дуг 330 и широк 83 метра, а кретаће се на удаљености од 4.000 километара од Земље. Према истој вести, преко 150 мањих сателита већ се налази у изградњи. Они ће на кружној путањи искрцавати материјал одређен за састављање суперспутника који ће се конструисати „на лицу места". Спутник-облакодер имаће пет чланова посаде, а путовање до њега обављаће се сваких осам недеља помоћу нарочитих ракета.

Срце у стомаку

У једном угинулом лаву, како пише „Јапански тајмс", зоолози су при аутопсији на своје велико изненађење нашли у стомаку — срце.

Лав је угледао свет у новембру 1956 и стално је био чуван у зоолошком врту у Догоу, у префектури Ехиме, све док није угинуо од запаљења плућа 23 фебруара ове године.

Зоолози кажу да је ово врло редак случај јер животиња са срцем у стомаку осуђена је да угине одмах после рођења.

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

РАТНИ ПОКЛИЧИ

Још прачовек је, приликом првог лова, употребљавао разне узвике да би њима запленшио свој плен и што пре га истерао из легла „на чистац". Тај стародревни обичај и данас примењују ловци за време хајки на поједину дивљач. Ово је сасвим разумљиво, јер узвикивање различитих, нарочито одређених речи, изазива и страх и неспокојство. А од страха до панике — никад није далеко...

Судећи по свему и све војсковође света су се користиле тим искуством. Постоје о томе многе историске чињенице. Познато је да су војске, још од најстаријих времена, редовно употребљавале у борбама, нарочито за време јуриша, устаљене узвике који су значили и стрепњу и охрабрење. Обично су бирани изрази најпогоднији да противничку страну деморалишу, да код непријатеља изазову панику. Али се водило рачуна и о томе да ти узвици подижу морал и бодре сопствене војнике на подвиге.. Напослетку, они су имали и један чисто војнички смисао: да ускладе јуриш у војсци. Јер чим се чуо одређени узвик — то је у неку руку био и бојни зов, војничка труба, знак за заједничку акцију, за јуриш.

„Еја — еја — алала..."

Веома је занимљиво на који су начин Римљани, већ у првим данима своје историје ратова, вршили поједине јурише. О томе има чак прилично података.

Познато је да су римске легије имале нарочити борбени поредак. Састојао се из три реда ешалона који су се постројавали један иза другог на отстојању шездесет до осам десет метара. Сваки од тих редова, пак, био је састављен од неколико врста, обично три до пет. Поједини редови врпозивао војнике на јуриш. Касније, пак, тај узвик је у разним чак и у римској војсци појатеља, своја кратка копља. Одмах затим римски војници су се бацали, попут тигрова, на непријатеља, тако да је ускоро долазило до борбе прса у прса. За то време остали борбени редови и даље су стајали непомични / узвикујући само: „Еја — еја — алала..." и бацајући своја кратка копља у правцу непријатеља. На тај начин су бодрили своје другове док су се они гушали с противником.

То је, по свему судећи, био први устаљени поклич који је стајао друкчији, али је његов циљ увек био исти.

Историја је забележила још и занимљиве податке о старој германској војсци када је полазила на јуриш — с песмом. То су били одабрани стихови са циљем да код војника изазову што већу мржњу према непријатељу а понос што су они сами ратници. Германски војници певали су и после завршетка јуриша, у току саме борбе. Тада, наравно, није могло бити речи о неким усклађеним гласовима. Напротив, често се дешавало да поједине групе, чак и појединци, певају сами за себе. Тако је, још уз звеку оружја, било немогућно командовати. Гласом никако, а често ни трубним з ацима. Зато се од такве праксе, касније одустало.

„А-т-и-л-а"... „Фатерланд"..!

Што су ратови бивали чешћи и масовнији, а борбе теже и опасније, и узвици, приликом јуриша постајали су све редовнији. Али, док су у почетку наше ере за то биране само оне речи које су могле да збуне, односно охрабре, касније су узимани симболични појмови. Тако је например, за време сеобе народа, хунска војска, у бици на Каталанском Пољу (451 године) јуришала са покличом „А-т-и-л-а"... А то је било име њиховог краља. Хуни су тако громогласно изговарали ту реч да се њен ехо могао чути на неколико километара. Од силине тог узвика — према причању неких хроничара — многима, иначе храбрим римским легијама тресла су се колена.

Неколико година касније уз јуриш су поново почеле да се певају песме. Тако је, у познатој бици код Таненберга (1410 године), пољска сељачка војска, састављена само од пешадије, усклађивала јурише између појединих јединица помоћу одабраних песама. Неки историчари тврде да су те песме много помогле пољској пешадији да порази германску војску. Нешто касније слично су чиниле у 17 и 18 веку — шведске и пруске јединице, само што су оне, за време јуриша, певале познате протестантске песме, такозване корале. Верници су сматрали да ће им такве песме сачувати живот и довести их до победе

Француска револуција дала је тим узвицима — као и много чему другом — своје посебно значење и обележје. Јединице револуционарне војске вршиле су сваки покрет на бојном пољу уз звуке „Марсељезе", а полазиле су у напад и јуриш на наредбу старешина En avant — напред; војници су на то одговарали са ira — победићемо! Касније, међутим, Наполеон је те изразе заменио другима: старешине су узвикивале Vive l' empereur — живео цар, док су војници на то одговарали само l' empereur — цар.

Слично су касније чинили и Пруси. За време рата 1813 — 1815 пруски војници су полазили у све јурише с узвиком Vaterland — отаџбина.

Савремене армије: „ура"!

Крајем 19 века много штошта се изменило и у техници и у тактици свих армија. Ватрено наоружање постало је опште и усавршено до те мере да су они уобичајени, масовни јуриши који су се изводили једновремено, такорећи потпуно синхронизовано, готово постали излишни. Уместо тога дошло је до расутих борбених поредака и стрељачких стројева. У таквим условима и јуриши су почели да се изводе на савремен начин у скоковима, а последњи скок — јуриш у данашњем смислу речи — све европске армије углавном су изводиле с узвиком „Ура"! Тако је било у 19 веку. Па и у Првом светском рату, мада су тада поједине армије прибегавале лукавству. Јединице су узвикивале „Ура"! много пре јуриша, с намером да изазову непријатеља на отварање ватре пре времена, да би се истрошио, мислећи да је јуриш већ почео. Слично је било и у Другом светском рату.

Оклева

Овај млади пилот-падобранац добија последњи савет од свог учитеља. Треба да скочи

— и то први пут — у празан простор. Биди се да оклева, јер вероватно има нелагодан осећај од празнине.

Учимо шах
XXVII

Ових дана борави у нашој земљи амерички шаховски шампион Боби Фишер, дечко од петнаест година. Говорећи о њему, наша штампа упоређује га с његовим земљаком Паулом Морфијем, који је тако исто, веома млад, средином прошлог века запањио цео свет својим шаховским талентом.

Показаћемо вам други део једне партије коју је Морфи као бели играо с једним шахистом. Предлажемо вам опет да ово одиграте онако како се игра шах: један од вас нека буде бели, дакле Морфи, а други црни. Поставите фигуре овако:

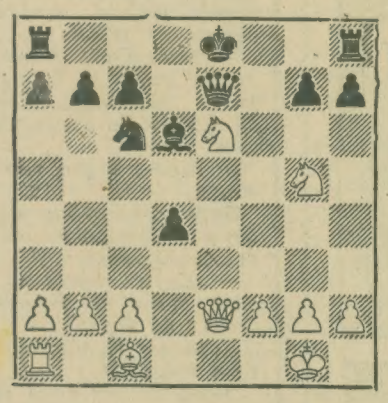

Ово је ситуација после четрнаестог потеза црног. Он је, као што видите, материјално нешто јачи, јер има топа место скакача. Посматрајте сада како Морфи јуриша на црног краља!

15. Се6: г7+ Ке8—д7, 16. Де2—г4+ Кд7—д8 17. Сг5—ф7+ Де7:ф7, 18. Лц1—г5+ Лд6—е7, 19. Сг7—е6+ Кд8—ц8, 20. Се6—ц5+ Кц8—б8 21. Сц5—д7+ Кб8—ц8, 22. Сд7—б6++ Кц8—б8, 23. Дг4—ц8+ Тх8:ц8, 24. Сб6—д7 мат.

Овај мат, као што знате, зове се угушени. Партија пуна жртава, са девет узастопних напада на противничког краља и најзад — победа.

Због оваквих комбинација многи и данас сматрају Морфија за најгенијалнијег шахисту свих времена.

Адолф Андерсен, чију сте бесмртну партију видели у прошлом броју „Забавника", сматра се за првог, незваничног првака света у шаху. Други, такође незванични првак био је Паул Морфи. После Морфија дошао је Вилхелм Штајниц као први званични светски шампион у шаху. Штајниц ће то бити преко тридесет година, од 1862 до 1894. У следећем броју „Забавника" показаћемо вам како он у једној партији напада противничког краља дуже и упорније и од самог Морфија.

Да ли знате?

ОРИГИНАЛАН ТРЕНИНГ

Необичне навике има амерички првак у спринту Дејв Сим. Пре сваког старта он једе сладолед зато што га он, како Сим уверава, пријатно расхлађује, умирује живце и тако потстиче снагу. Али још оргиналнији је начин на који Сим жели да повећа брзину. С револвером у руци, он редовно одлази у — лов на зечеве. Чим у шуми угледа зеца он опали, а затим јури за њим јер га је, наравно, промашио. „Овим методом већ сам постигао знатне успехе, хвали се најбржи Американац. Још само неколико недеља „зечјег" тренинга и спортске стручњаке изненадиће моје време".

НОВ ЛЕК ПРОТИВ АНЕМИЈЕ

Моћан фактор који потстиче стварање црвених крвних зрнаца откривен је у мокраћи болесника с тешком анемијом. Пронашли су га научници са универзитета у Калифорнији и назвали га мокраћни еритропоетин. У малим количинама ова супстанца је нађена и у крвној плазми и женином млеку. Огледи вршени на пацовима показали су да он утиче на поправљање крвне слике. Једна група пацова држана је у просторији са сниженим атмосферским притиском који повољно делује на стварање црвених крвних зрнаца, а другој је давана ова супстанца. После 14 дана број крвних зрнаца био је већи код пацова из друге групе. Лекари који се баве овим опитима верују да ће ово бити успешан лек код неких врста анемије.

Електрична машина за нитовање

И начин нитовања се већ модернизовао. Начињена је електрична машина у те сврхе и она обавља тај посао много брже и сигурније. Једним електричним ударом сједини разне метале и када су танки свега неколико милиметара. Овакво конденсовано заваривање помоћу ове машине може добро да се користи и кад су у питању најпрецизнији послови као на радиоапаратима и сличном. Још једно преимућство ове машине је што она обавља заваривање бронзе, алуминијума, цинка, злата, бакра како међу собом тако и са другим металима, и то свега за неколико делова секунда.

Као аутомобилска гума

Најбољи начин вештачког дисања је удувавање ваздуха у уста обамрле особе. Тако бар каже група америчких лекара на основу читавог низа експеримената. Овај метод од давнина је познат, али је касније напуштен, вероватно из хигијенских и естетских разлога. Да би се ово направило, лекари П. Сафар, Л. Ескараго и Ц. Елам предложили су да се уместо дувања ваздуха из уста у уста употребљава цев. Они су већ приказали технику удувавања помоћу цеви пред 87 медицинских стручњака, који су готово једнодушно похвалили овај нов начин спасавања унесрећених.

Јесте ли већ чули да...

... прву власуљу у Европи понео је француски владар Луј IX

Свети из 13 века коме је, како се тврди, коса била опала од напора у једном крсташком рату. Од сваког дворанина који је имао косу сличну краљевој узет је по један прамен и тако је начињена власуља.

... снег на Гренланду, који је веома сув, сам од себе одаје

звуке који личе на рику сирена.

... прве ваздушне акробације изводио је француски пилот Адолф Пегу који је погинуо у једној ваздушној бици за време Првог светског рата. Пегу је септембра 1913 године први пут летео са извртнутим авионом, тако да му је глава била окренута надоле.

... џиу-џицу, назив за нарочити метод напада и одбране без употребе оружја, значи уствари „наука о мишићима".

... када је готски краљ Аларих, 408 године, освојио Рим, Римљани су му, поред онога што је сам опљачкао, морали дати још и 2.500 килограма злата, 1.500 килограма сребра, 4.000 свилених хаљина, 3.000 пурпурних огртача и 1.500 килограма бибера.

... кит дуг двадесет метара има ушне о-

творе чији пречник није већи од пречника обичне оловке.

... орашчић, мирисљав зачин који се употребљава приликом мешења колача, води порекло са Молучких Острва у Индиском Океану.

... биљка ананас, коју су Индијанци гајили још много пре открића Америке не-

ма семена и размножава се помоћу корена.

Са свих страна

СПИСАК РЕТКИХ ПТИЦА

Наши стручњаци после дугог проучавања установили су најзад један списак наших птица које су из дана у дан све ређе или им прети опасност да потпуно изумру. Најглавнији узрок њиховом истребљењу је тај што их човек тамани потпуно неодговорно.

Тај списак све ређих птица овако изгледа: алпска галица, сиви соко, банатски соко (такозвани соко степе), мрки стрвинар, речни орао, орао-змијар, орао-брадан, лешинар, сиви стрвинар, црна рода, чапља кашикара, бела чапља, врана, несит (пеликан), морски папагај, дропљица, дропља, ждрал, велики тетреб, мали тетреб и буљина.

Истовремено стручњаци настоје да спрече уништавање ових птица и да их поново расплоде, уколико им то пође за руком. Обезбеђена је и подршка свих осталих надлежних власти.

ИГРАЧКЕ ЗА ПСЕ

У Америци се појавила у излозима многих радњи пре неколико дана једна играчка за псе: глава мачке израђена од пластичне масе. Овај несбични артикал, судећи према писању америчке штампе, има незапамћену прођу. Пластична маса, од које је начињена ова играчка, мека је и потпуно нешкодљива за ове четвороношце.

ЖЕНЕ — ЈАВНИ БЕЛЕЖНИЦИ

У Медану, на Северној Суматри, недавно је положила заклетву Адасиа Харахап и том приликом изјавила да ће савесно вршити дужност јавног бележника.

Адасиа је друга жена — јавни бележник у Индонезији. Прва је била Ли Куи Нио из Бандунга на Јави.

ДОКОН ЧОВЕК

У Салмсон Ситију (Илиноис) један човек по имену Реверенд Велвер одржао је самоме себи посмртни говор, на дан своје сахране. У доколици, за живота, побринуо се да посмртно слово сам напише и забележи га на магнетофонску траку, коју је родбина, по његовој жељи, репродуковала над отвореном раком.

Дедине вештине
ИГРАЧКЕ ЗА РОЂЕНДАН

Лепи мали пилићи начињени су од серпентина. Чврсто намотане у два котура, и неједнаке величине, оне претстављају главу и тело. Крајеви трака су залепљени да се не би одмотавале, а такође и глава с телом. Кљун, реп и крила начињена су од комадића хартије и залепљени.

Главни украс, намењен средини стола, састоји се од огледала које је оивичено цвећем. Свеће се праве од остатака великих свећа који се положе у мале плитке судиће.

На љуске куваних јаја нацртајте разне смешне ликове. Капе су од картона који је скројен слично постољу вазе на десној страни. Ваза је — љуска испражњеног јајета.

Јагањци су од запушача и премазани су лепком преко кога се ставља вата или бела пречишћена вуна. Ножице су им од шибица, а врат од савитљиве жице.

Укрштеница

Водоравно: 1) хемиски знак за молибден; 3) аутор романа „Три мускетара"; 5) зборник закона; 7) италијански пустолов из XVIII века; 9) врста папагаја; 10) острво у Јадранском Мору; 11) предлог; 12) слово латинице; 14) лична заменица; 15) део Загреба у коме се налази стадион за тениска такмичења; 18) страно женско име; 19) предња страна грађевине; 21) нота; 22) немачки предлог; 23) египатско божанство; 25) мушко име; 27) ознака за јединицу запремине; 28) молба, захтев; 31) планина у Бугарској; 32) полуострво у Северној Европи; 33) упитна речца.

Усправно: 1) фригиски краљ; 2) знак, предзнак (лат); 3) кутија за цигарете; 4) стара мера за запремину; 5) речна риба; 6) пратња; 7) град у Француској; 8) мера за површину (множ.); 12) део авиона; 13) птица из фамилије кока; 16) змај; 17) прилог за време; 19) опруга; 20) мелодије; 21) део тела код животиња; 24) грчка богиња обмане; 26) острво; 27) врста листопадног дрвета; 29) предмет обожавања; 30) стара мера за дужину (множ.).

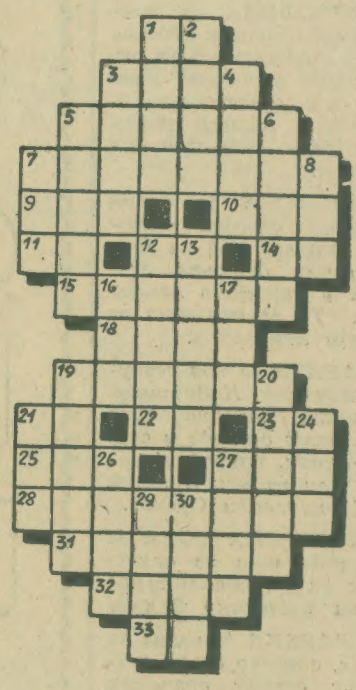

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Ур; 3) плус; 5) етамин; 7) ему; 8) нек; 10) „Виј"; 11) реми; 12) он; 13) Урал; 14) Абадан; 17) осам; 18) плурал; 20) Илир; 21) Ив; 23) Пива; 24) Еве; 25) сви; 26) дно; 27) Ајачио; 30) Арап; 31) ај.

Усправно: 1) Ула; 2) рум; 3) Птуј; 4) синерама; 5) Емина; 6) неман; 7) ево; 9) Кил; 11) рудар; 15) Боливија; 16) асура; 18) Плива; 19) Ливно; 20) Ипс; 22) вео; 24) „Едип"; 28) ара; 29) чај.

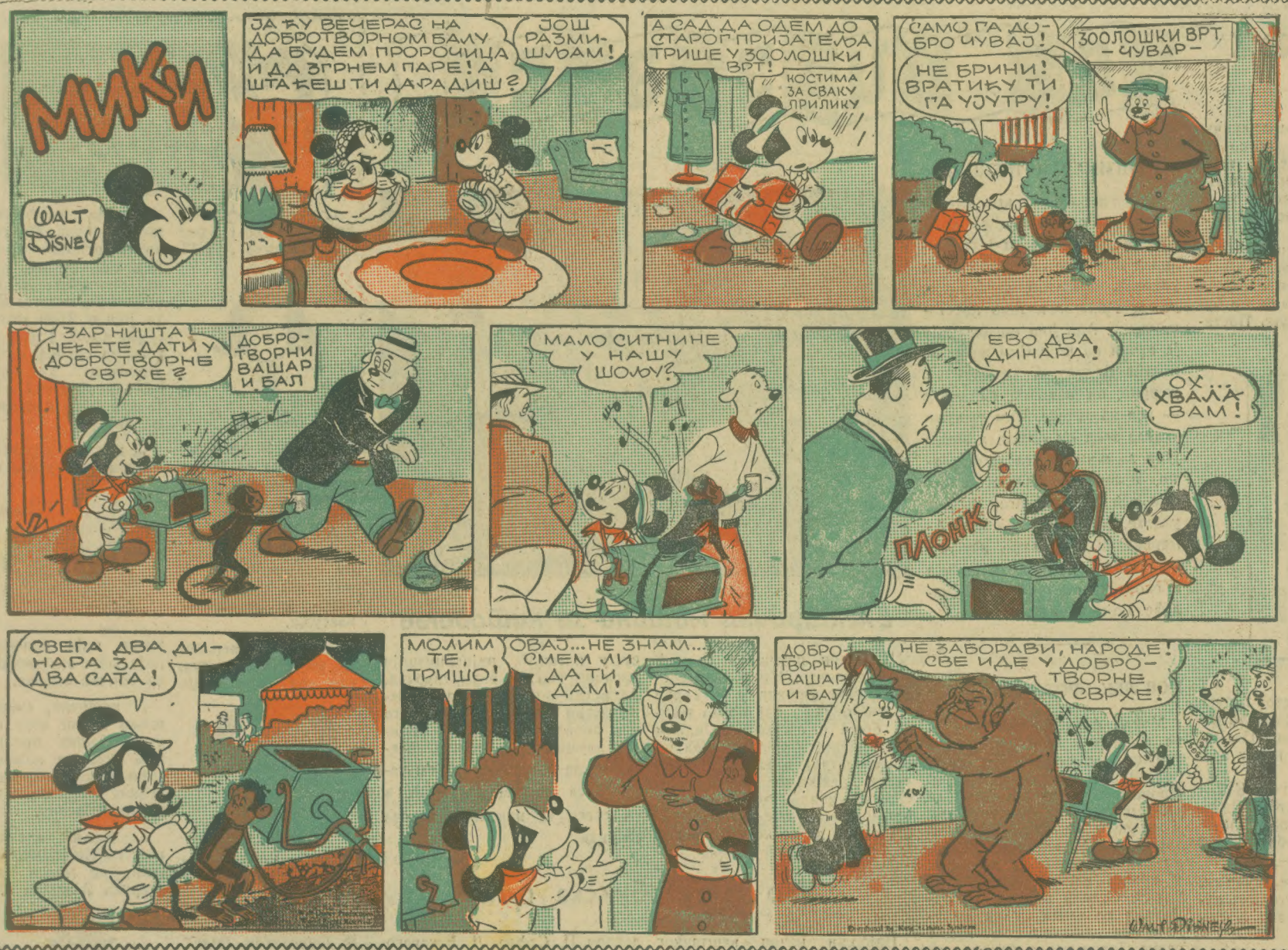

ДОСЕТИЛИ СЕ

Мики игра шаха са својим суседом професором, а Шиља и Хорације посматрају игру. Кибицери као кибицери, сваки час стављају своје примедбе: те ово није требало играти, те ја бих помакао ову фигуру. Мики је покушавао да их ућутка, али узалуд. Најзад, устаде и обрати се Шиљи:

— Молим те, Шиљо, да ли би могао за тренутак да ме замениш? Морам да трknем до Мини важним послом.

И Шиља заузе његово место.

После минут-два устаде и професор па се обрати Хорацију:

— Да ли бисте и ви мене могли да замените. Одмах се враћам.

Хорације са одушевљењем пристаде.

Заменици су тако вукли потезе, партија се примицала крају, али Микија и професора нема. Најзад је Хорације матирао Шиљу, па су почели и нову партију... Занесени игром, зачудише се кад изби подне.

— Ало, келнер — позва Хорације — шта ли то може бити с Микијем?

— С Микијем? Ено га у суседној соби. Игра шаха са својим суседом професором!

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Ко су били Идрисиди?

Шта је когол?

Шта све значи кринолина?

Шта је линоксин?

Шта је Маниту?

Каква је то метеорска вода?

Шта је Му'алака?

ОДГОВОРИ

ИДРИСИДИ су били муслиманско-арапска династија у северозападној Африци. Престоница им је била у граду Фесу. Ова династија владала је од 788 до 974 године независно од Багдадског калифата.

КОГОЛ (италијанска реч) је мрежа за лов обалне рибе. Има крила и врећу с дрвеним обручима. На крају крила налази се по један колац који држи мрежу усправно разапету.

КРИНОЛИНА је тканина од струне и халина направљена од ње. Та реч означава и широку женску сукњу растегнуту обручем у облику звона. Била је у моди средином 19 века.

ЛИНОКСИН је врст производ добијен сушењем ланеног уља на ваздуху или дувањем ваздуха у загрејано ланено уље. То је сировина за израду линолеума.

МАНИТУ је код северноамеричких Индијанаца безлична чаробна сила која може да буде у свакој ствари, природној појави или радњи. Ирокези су је називали Оренда.

МЕТЕОРСКА ВОДА је сва вода која из атмосфере ма у ком облику пада на површину Земље.

МУ'АЛАКА је назив за седам, односно десет, најбољих старих арапских песама од седморице, односно десеторице, најпризнатијих старих песника из VI века.

БАШ ЧУДНО

Одговорни уредник Стојилко Стојилковић Београд Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 — Телефон број 101 Г 935. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.